

ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ ПРО ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ

Кондратенко Н. М., *аспірант*
Сумський державний університет

Ч. 1 ст. 32 Конституції України містить норму, згідно з якою «не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини» [1]. Це положення Конституції України має фундаментальний характер і повинно визначати зміст нормативно-правових актів різного рівня, які виділяють категорію «приватне життя» та похідну від неї «персональні дані».

Актуальність захисту персональних даних в Україні зумовлена не тільки розвитком автоматизованих систем обробки та зберігання інформації, але й формуванням баз даних у фінансовій, адміністративній, правоохоронній, медичній, маркетинговій сферах та використанням інформаційних технологій кримінальними структурами. В Україні діє велика кількість законодавчих актів, які в тій чи іншій мірі регулюють відносини щодо збору, обробки та передачі інформації про фізичних осіб, а саме: Закон України «Про міліцію», «Про інформацію», «Про адвокатуру», «Про банки та банківську діяльність», «Основи законодавства про охорону здоров'я» та інші. Ст. 11 Закону України «Про інформацію» надає визначення інформації про фізичну особу. Тут же зазначається, що основними даними про особу (персональними даними) є національність, освіта, сімейний стан, релігійність, стан здоров'я, а також адреса, дата і місце народження [3]. Відповідно до ч. 3 ст. 5 Закону України «Про міліцію» міліція не розголошує відомостей, що стосуються особистого життя людини, принижують її честь і гідність, якщо виконання обов'язків не вимагає іншого [5]. В ст. 60 Закону України «Про банки та банківську діяльність» інформація щодо діяльності та фінансового стану клієнта, яка стала відомою банку у процесі обслуговування клієнта та взаємовідносин з ним чи третім особам при наданні послуг банку, є банківською таємницею [4].

У той же час Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» забороняє передачу і розголошення відомостей, що стосуються особистого життя, честі, гідності людини. За передачу і розголошення цих відомостей працівники оперативних підрозділів, а також особи, яким ці відомості були довірені при здійсненні оперативно-розшукової діяльності чи стали відомі по службі або роботі, підлягають відповідальності згідно з чинним законодавством, крім випадків розголошення інформації про незаконні дії, що порушують права людини» [6].

Це лише частина законодавчих актів, які регулюють відносини щодо охорони даних про особу. Підсумовуючи вищесказане, можна констатувати, що саме Законом України «Про інформацію» було надано першу, але не достатньо чітку спробу регламентувати законодавче визначення даних про особу (персональних даних), і тієї інформації про особу, яка саме підпадає під охорону закону.

Більш широке поняття категорії «персональні дані» наведено у Законі України «Про захист персональних даних», який було прийнято Верховною Радою України 1 червня 2010 року. Відповідно до ст. 2 даного Закону персональними даними, є будь-які дані про особу, що дозволяють її ідентифікувати. Тобто, це навіть прізвище, ім'я, по батькові з номером мобільного телефону. Відповідно, збір, обробка чи поширення цих даних можливе лише зі згоди особи або у випадках, встановлених законом [2]. Можна зазначити, що нарешті прийнято довгоочікуваний спеціальний закон, що встановлює захист персональних даних в Україні.

Однак, Закон містить ряд недоліків, а саме: містить недосконале визначення персональних даних; відсутній чіткий механізм захисту персональних даних; передбачається подвійне отримання згоди від суб'єктів персональних даних; базою персональних даних визнається не тільки бази даних в автоматизованих комп'ютерних системах (як в європейській практиці), але й паперові картотеки; відсутні нормативно-правові акти, які регламентують порядок виконання Закону та роз'яснюють його окремі положення. Більше всього хотілося б привернути увагу до ст. 5 Закону «Про захист персональних даних», де зазначається, що об'єктом захисту є персональні дані, які обробляються в базах персональних даних. Тобто, всі дані про особу, які знаходяться не в зареєстрованих базах персональних даних, є поза сферою регулювання даного Закону, а отже є незахищеними. Крім того, назва Закону свідчить про захист саме «персональних даних», тоді як міжнародні норми мають назву, пов'язану з захистом особи, персональні дані якої обробляються (Конвенція про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних).

Зважаючи на вищесказане, можна дійти висновку, що Закон України «Про захист персональних даних» не адаптований до реалій суспільного життя та не відповідає міжнародним нормативно-правовим актам, що зумовлює розробку та прийняття змін до нього.

Карчевський М.В. зазначає, що невідповідність національного законодавства з питань захисту

світовим стандартам унеможливило інтеграцію України до європейського та світового інформаційного поля, адже для країн з недостатнім рівнем відповідного законодавчого забезпечення неможливим є доступ до міжнародних інформаційних систем [7, с.72]. При розробці законопроекту необхідно розуміти важливість функціонування інституту захисту персональних даних громадян та враховувати диференціацію, багатоманітність та індивідуалізацію відносин персонального характеру, які не можуть бути одноманітними для всіх випадків.

1. Конституція України від 26 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – №30. – ст. 141
2. Про захист персональних даних// ВВР. – 2010. – №34. – ст. 481
3. Про інформацію: Закон України // ВВР. – 1992. – №48. – ст. 650
4. Про банки і банківську діяльність: Закон України // ВВР. – 2001. – №5-6. – ст.30
5. Про міліцію: Закон України // ВВР. – 1991. – №4. – ст.20
6. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України // ВВР. – 1992. – №22. – ст.303
7. Карчевський М.В. Нормативне регулювання обмеження права інформаційної приватності в контексті європейських законодавчих стандартів // Вісник ЛДУВС імені Е.О. Дідоренка. – 2009. – № 1. – С. 72-76.